

Rodáci. Nesouměrný portrét filmu

Briana Čechová (ed.), *Všichni dobří rodáci*. Praha: NFA 2013.

Národní filmový archiv zahájil s novým vedením a omlazeným obsazením definitivní zteč neza- bezpečného filmovědného prostoru, která je s každým dalším projektem, s každou další publi- kací, novým hostem, výročí a projekcí potvrzo- vána jako stálá strategie a nenáhodná, stabilní a normotvorná aktivita. Konečně se tak dočká- váme komplexu tvořeného akademickými insti- tucemi (filmové vědy a tvůrčí katedry), oboro- vou platformou (CEFS), evropsky orientovanými konferencemi (NECS 2013 a SIECE), koncepčně podpůrným kinematografickým centrem (SF) a progresivní archivní institucí plnící řadu nikoliv pouze doprovodných rolí (NFA).

Řada knih vydávaná NFA a doprovázející digi- talizované kopie vybraných filmů zlatého fondu (HOŘÍ, MÁ PANENKO, VŠICHNI DOBŘÍ RODÁCI) byla přivítána s takřka bezvýhradným nadšením. Tato emoce pramenila jednak ze samého faktu digitalizace a znovuuvedení jmenovaných kleno- tů, jednak z údivu nad komplexností knižních ti- tulů a všestrannou péčí, s níž byly sestaveny. Ne že by doposud neexistovaly monografie (sborní- ky) analyzující jedno filmové dílo, nyní se ovšem setkáváme s mnohostranně kvalifikovanými kni- hami, které jsou mimo jiné dokladem funkční spolupráce hned několika uvedených institucí a jejich prolnavosti.

Nyní však, s jistým odstupem a díky možností hodnotit řadu, nikoliv solitér, a posuzovat obec- nější rysy, můžeme vidět jak pozitiva, tak řadu

disbalancí a nedostatků, nad nimiž by bylo dobré se zamyslet při pokračování edice. Prospěšná je rovněž komparace s kolektivní monografií vznik- nuší pod taktovkou Petra Gajdošíka za podob- ným účelem, při digitalizaci MARKETY LAZAROVÉ.

Tematické sborníky či kolektivní monografie mají mimořádnou výhodu, již je observace zá- kladního předmětu z několika úhlů pohledu a více metodami. Spojnice je předem dána, zbývá jen určit perspektivy. Nicméně — velmi často chybí jasně vytyčené priority.

Všichni dobří rodáci jsou i zde uvedeni skvělou zprávou Anny Batistové a Jana Zahradníčka o re- staurování filmu. Ta je nejen „přílohovým mate- riálem“ k digitální filmové verzi, ale i poutavou sondou do technologického zázemí vzniku filmo- vého díla v daném období a referencí o nutnos- tech současného přepisu. Nejenže legitimizuje činnost NFA, ale zároveň jasně dokládá, jak ná- ročná péče o filmové dědictví je, a může být klíčo- vým pobídnutím směřovaným k „decision- makerům“ české kultury a politiky.

Dále už, v oddílu Studie, je čtenář, podobně jako u *Hoří, má panenka*, veden poněkud nekon- cepčně. Namísto aby editorky (Anna Batistová u *Hoří, má panenka*, Briana Čechová u *Všech dobrých rodáků*) zvolily základní centrum odbor- ného sdělení, za nějž by mohla být pokládána his- torická studie alespoň ve zkratce kontextualizu- jící místo a roli filmu v českých a světových kulturních dějinách a od ní odvodily detailizující

či ozvláštňující pohledy dalších autorů, dávají výrazně průchod dílčí odbornosti a zájmu oslovených historiků a teoretiků.

V *Rodácích* dobře působí kooptace mikrohistorického tématu z pera Radka Mikulky, jenž přibližuje reálnou lokální historii, ztvárněnou Vojtěchem Jasným a jeho filmem. Lukáš Skupa uvádí potřebné souvislosti výroby filmu včetně situace jeho uvedení. Do osvětlujících podrobností zachází v tématu filmové hudby Svatopluka Havelky Jan Černíček. Mimořádnou informační nosnost má text Jaromíra Blažejovského, shrnující kritickou odezvu na Jasného film včetně jasnozřivé polemiky vyvolané Pavlem Švandou, jenž souborovou filmovou tvorbu sledoval s nevšední intelektuální intuicí.

Komu a jakému způsobu čtení jsou však určeny analyticky pojaté studie Stanislavy Přádné (s podtitulem *Úvaha o postavách*) a brilantní, gramaticky subjektivně ukotvený, strukturální rozbor Radomíra D. Kokeše? Každá z nich sice dokládá, jak lze dílo vnímat či analyzovat, a má jistě své místo v odborné literatuře jiného druhu, ale v systému čtení „o filmu“, který v knize převládá, jaksi postrádá prostor a schopnost působit.

Je otázkou, proč kniha prioritně neobsahuje náhled na téma kolektivizace v českém filmu (aktuálně o ní knižně pojednává například Petr Slinták), zda vedle hudby nebylo na místě více analyzovat práci kamery (viz například studie v *Marketě Lazarové*) či alespoň letmo přiblížit kontroverzní Jasného obrat od manipulativně-idylických dokumentů o zakládání státních statků (*NENÍ STÁLE ZAMRAČENO*) po deziluzivní *RODÁKY...* A vysloveně záhadou pak zůstává, proč coby autor absentuje Jiří Voráč, ale také publicistictěji zaměření Jan Lukeš či Jan Jaroš, pro něž jsou uvedená témata zásadní.

Koncepčním rozšířením, které si zasluhuje jen uznání, jsou naopak „tradiční“ oddíly rozhovorů, dokumentů, archivních a dalších, orientaci usnadňujících příloh. Zde je patrná jak editorská pečlivost, tak především ohled na čtenáře, ať už je jím nepoučený zájemce nebo filmový historik.

Byť by změna formátu u sotva ustavené knižní řady byla nesmyslem, téměř nutností je zvážení fontu či velikosti písma, které se u *petitem* sázených citací a zvláště poznámek stává prostě a jednoduše — k nepřečtení. Knižní *Všichni dobří rodáci* dokládají, že česká filmová díla jsou velmi dobře spravována, a že instituce, která je má v pověření, je na začátku velmi dlouhého a nesnadného procesu, který však dokáže kompetentně uchopit. Za autora tohoto textu zní pouze jedno dvě malá poradní „ale“, vyzývající k ujasnění cíle ediční řady a ke koncepčnějšímu, možná i konzervativnějšímu uchopení části věnované odborným studiím. A prosím, písmo aspoň o bod nahoru! (Raději o dva.)

Petr Bilík